

Voorjaarsgedrag van reeën

Voor veel mensen is de bronsttijd in juli en augustus het hoogtepunt in het reeënjaar, maar voor de soort zelf is de overgangperiode van winter naar voorjaar een nog veel dynamischere periode.
Een beeldverslag door Bas Worm.

VOLOPACTIE!

Tekst en foto's Bas Worm

Het is de eerste grote activiteitspiek in het nieuwe jaar: in maart en april vallen de (veilige) wintersprongen uit elkaar en de mannelijke kalveren worden overal weggejaagd (met de nodige verkeersslachtoffers tot gevolg). Na het karige winterdieet, dat vooral uit heide en twijgen van grotere struiken en bomen bestond, vindt er in korte tijd een omschakeling plaats naar een veel eiwitrijker dieet. Tegelijkertijd worden er energiever-slindende krachttoeren uitgehaald, zoals

verharen, de ontwikkeling van de foetussen (geiten), en het vegen van de bastgeweien door de bokken, die bovendien sterk territoriaal gedrag gaan vertonen.

De piketpaaltjes rondom het territorium worden geslagen en dat betekent dat de territoriale bok vanaf het vroege voorjaar tot en met de bronst dagelijks 'toezicht' houdt en zo nodig indringers verjaagt. Het bewaakte territorium van een bok omvat overigens slechts een beperkt deel (ongeveer een kwart) van zijn activiteitsgebied. Het 'toezicht' bestaat uit dagelijkse inspectie en

markering van de territoriumgrens. Dit laatste doet hij door zichtbare krabplekken op de bodem aan te brengen, het vegen van struiken en boompjes (ook duidelijk zichtbaar) en, voor ons niet waarneembaar, geur af te zetten via klieren die zich aan de basis van het gewei en op de achterlopers bevinden. Na een flinke regenbui zal de bok zijn rondje nog een keer maken om verse markeringen aan te brengen.

De bokken lijken dan wel het meest actief in het voorjaar, maar de geiten zetten in mei en juni meestal twee kalveren ter wereld, ieder met een

9 februari

Zien we hier nu twee bokkalveren, een bokkalf en een jonge bok, of twee jonge bokken? In deze periode start normaal de groei van het jaarlinggeweitje, nadat in januari het eerste geweitje, dat zich vanaf november/december heeft ontwikkeld, is afgeworpen. Maar ook bij de jonge bok ontwikkelt zich in de eerste drie maanden van het jaar het bastgewei.

17 april

Een al vroeg verharende jonge reebok op pad. Waarschijnlijk is hij al meerdere keren verjaagd door een territoriale bok. Veel jonge bokken komen daardoor terecht in minder geschikte gebieden voor wat betreft voedsel en rust. Dit is ook de leeftijds-categorie die in het voorjaar veelvuldig slachtoffer in het verkeer worden.

15 maart

Op een plek waar je normaal geen beest ziet, staat nu opeens een oude reebok. Hij heeft al geveegd en is druk met het bijspijkeren van zijn vetvoorraad na de winter en met het afbakenen van zijn territorium. Dit is het moment – naast de bronsttijd – waarop we oude bokken in beeld kunnen krijgen.

gewicht van circa 1,5 kilo. Dat komt neer op zo'n 15% van haar eigen gewicht, terwijl dit percentage voor een edelhert minder dan 10% bedraagt. In de laatste 2 tot 2,5 maand van de dracht nemen de foetussen circa 80% in gewicht toe. Een topprestatie! Daar kan die bok, die een geweitje opzet dat maar zelden meer dan 2% van zijn lichaamsgewicht bedraagt, nog een puntje aan zuigen. Nee, de echte krachtpatsers, dat zijn toch wel de geiten. •

15 maart

Deze twee jonge reebokken liepen halverwege maart om 9.30 uur op de heide. Beide dieren gingen helemaal op in hun gestoei en het elkaar plagerig stoten met de vrijwel uitgegroeide bastgeweien (zie het kleurverschil op de geweipunten in vergelijking met de rest van het bastgewei). En als je het dan uiteindelijk zat bent, dan deel je gewoon een flinke tik met je voorlopers uit.

20 april

Was het op de vorige foto's nog vooral *Spielerei*, in april barst het territoriale gedrag pas goed los. Deze foto's illustreren wat in deze periode allemaal kan gebeuren: eerst achtervolgt de territoriebok een jonge bok (in de bast), waarschijnlijk een jaarling: wegwezen jij. Op de tweede foto zie je dat zelfs een geit hierdoor geactiveerd wordt en op de derde foto neemt ze zelfs de achtervolging van de territoriebok over en jaagt de jaarlingbok de wereld uit.

18 april

Deze nog jonge territoriumbok heeft klaarblijkelijk het jarenlange territorium van een oude baas overgenomen. Hij is er de hele dag druk mee, maar tussendoor moet er ook gegeten worden, anders redt hij het niet. Gelukkig is in deze periode weer eiwitrijk voedsel voorhanden, zoals de verse scheuten van berk en wilg.

18 april

Een smalree en een duidelijk drachtige geit (rechts) in het eerste ochtendlicht. Zoals in de inleiding al gesteld: de geiten, dat zijn de krachtpatsers onder de reeën!

18 april

Een duidelijk drachtige geit, maar nu vergezeld van een jaarlingbok. Dit was geen toevalstreffer: beide zag ik deze weken vrijwel altijd bij elkaar. Waarmee maar weer duidelijk wordt dat niet altijd elke jaarlingbok in het vroege voorjaar de wereld uitgejaagd wordt. Waarom de een wel en de ander niet (direct), dat is en blijft fascinerend.

